

PRÁVO NA INFORMACE JAKO PROSTŘEDEK ŠIKANY

MICHAL ŠALOMOUN

Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, katedra občanského práva, ČR

Abstract in original language:

Právo na informace může být jako kterékoli jiné právo zneužito. Zpravidla se tak děje podáváním žádostí o informace, ve kterých žadatelé nejde o poskytnutí požadovaných informací, ale o to, aby zatížil povinný subjekt nějakou činností. V českém právním řádu lze k těmto účelům použít v zásadě tři předpisy, jednak zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, dále zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a dále zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

Key words in original language:

Právo na informace; svobodný přístup k informacím; ochrana osobních údajů; šikana; zneužití práva.

Abstract:

The abuse of the right to information is a newly occurring phenomenon. Some applicants demand information not because of the information itself but because they intend to substantially increase the amount of work carried out by the office. There are two legal instruments, which can be applied in the given context in the Czech Republic. To wit, these are the Act No. 106/1999 Coll., on free access to information, the Act No. 101/2000 Coll., on the protection of personal data, and the Act No. 123/1998 Coll., on public access to environmental information.

Key words:

Right to information; free access to information; personal data protection; chicanery; misusing rights.

Prakticky jakékoli právo lze zneužít. Nejinak je tomu rovněž s právem na informace. Právo na informace může být realizováno několika způsoby, jednak jako povinnost určitých subjektů zveřejňovat určité informace, dále jako právo nahlížet do spisů vedených těmito subjekty a nebo jako povinnost poskytnout informace na žádost oprávněného subjektu. Právě tato poslední forma práva na informace může být účinným nástrojem k šikaně povinného subjektu.

K uvedenému účelu lze v českém prostředí použít v zásadě tři právní předpisy. Jednak je to zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPI“ nebo „zákon o svobodném přístupu k informacím“), a dále zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOOU“ nebo „zákon o ochraně osobních údajů“) a rovněž zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí (dále jen „zákon o právu na informace o životním prostředí“). Všechny tyto předpisy upravují právo na informace, zákon o svobodném přístupu k informacím právo na informace obecně, zákon o ochraně osobních údajů právo na informace o zpracování osobních údajů, zákon o právu na informace o životním prostředí informace o životním prostředí. Všechna uvedená práva na informace se realizují na žádost, které mají povinné subjekty povinnost vyhovět a požadované informace poskytnout.

Pro další úvahy o tom, kam až může realizace práva na informace zajít, si dovoluji uvést dva příklady, které pro stručnost pojmenuji podle povinných subjektů, tím prvním je obec Šimanov a tím druhým Policie ČR.

Šimanov je malá obec na Jihlavsku, kde notorický stěžovatel zcela ochromil fungování obecního zastupitelstva. Původně měla tato obec sedm zastupitelů, když dva z nich na svůj mandát rezignovaly. Na konci roku 2008 kvůli tomuto stěžovateli rezignovalo všech zbylých pět zastupitelů. Odstoupivší starostka důvody svého odstoupení vysvětlila následovně: „Naše odstoupení je výsledkem neustálého obtěžování pana Palána žádostmi o informace a vyřizováním jeho stížností. Píše do týdne tak dva dopisy. Žádá nejrůznější informace o prodeji pozemků, o kácení stromů, nebo nějaké jiné. Poté, co mu odpovíme, si obratem stěžuje, že jsme mu poslali špatnou odpověď nebo že jsme mu zamlčeli informace. [...] Odstoupení byl razantní krok, ale nic jiného nám nezbývalo. Bývalý starosta odstoupil také kvůli panu Palánovi. Stejně dva naši zastupitelé ze sedmi. Klesli jsme na minimum pěti a nakonec jsme to vzdali. Je to neštěstí, když vám takový „pomocník“ blokuje stavební řízení. Třeba práce na cestě k rodinným domkům se nehnou z místa.“¹ Odstoupivší zastupitelé se odmítají vrátit a podle nich se v Šimanově sotva najde někdo, kdo by je vystřídal. Chod obce do voleb tak bude řídit státem pověřený správce obce. Otázka je, zda ve volbách bude vůbec někdo kandidovat. Situace v obci se vyhrocuje, kdy asi polovina obyvatel obce Šimanova uspořádala demonstraci, při které protestovali proti tomuto stěžovateli a proti občanskému sdružení STOP černým skládkám, jehož jménem rovněž podával tento stěžovatel nejrůznější žádosti o informace a na následně stížnosti na jejich vyřízení.²

Případ Policie ČR je zdokumentován v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2009 č.j. 4 As 27/2008 - 89. Tento rozsudek si dovoluji zmínit v té souvislosti, že je v něm zdařile vysvětleno, které žádosti o informace je možné považovat za šikanózní. Ve stručnosti lze říci, že v uvedeném případě šlo o žádost o informace, které orgán prvního stupně nevyhověl. Na základě odvolání pak odvolací orgán požadované informace poskytl. Informace však poskytl později než v zákonné 15 denní lhůtě (v uvedeném případě bylo rovněž sporné, zda to po lhůtě vůbec bylo). Žadatele o informace pak přestaly poskytnuté informace zajímat a podal žalobu proti neposkytnutí informace (fiktivnímu negativnímu rozhodnutí), neboť informace mu byly poskytnuty až po zákonné lhůtě.

V odůvodnění citovaného rozsudku Nejvyšší správní soud uvádí: „Ve svém důsledku tak stěžovatel, který požádal o poskytnutí informací, v situaci, kdy mu po proběhnuvším řízení ke zjednání nápravy stran předchozího postupu bylo vyhověno, se nejrůznějšími, a to ne vždy s podstatou posuzované věci zcela důvodně souvisejícími, námitkami (a někdy odvádějícími i pozornost samotného stěžovatele zcela jinam) požadovanému poskytnutí informací fakticky brání (jemu vyhovující rozhodnutí žádá zrušit), čímž popírá nejen svůj původně prezentovaný zájem na informacích, ale také i poslání samotného institutu svobodného přístupu k informacím. Přitom vytyká žalovanému, a stejně tak Městskému soudu v Praze, nejrůznější pochybení, které však ve svých důsledcích spíše odůvodňují jeho přístup, odmítající

¹ Jelínek, S.: Šimanov nemá starostku, ani "vládu", Jihlavský deník, in: http://jihlavsky.denik.cz/zpravy_region/20081229_simanov_vlada.html.

² (Kra): Šimanov: protest proti stěžovateli, Jihlavské listy, in: <http://www.jihlavske-listy.cz/clanek3796-simanov-protest-proti-stezovateli.html>

akceptovat vyhovující rozhodnutí, jímž ale stěžovatel fakticky popírá sám sebe. Bez zřetele není ani skutečnost, že tomuto svému přístupu stěžovatel věnuje obrovské úporné úsilí, které jej však ve svém důsledku nemůže dovést k vyššímu efektu, než mu založilo žalované rozhodnutí v polovině roku 2007, a naopak jej od odvoditelného efektu (žadatel přece žádal informace, jejichž poskytnutí se nyní brání) dosud jenom vzdaluje. Daný přístup stěžovatele může na nestranného pozorovatele působit dojmem, že patrně již ztratil a nemá zájem na poskytnutí dříve požadovaných informací, popř. dokonce i dojmem, že snad má zájem na tom, aby mu dané informace poskytnuty být nemohly, což jistě stěžovateli nelze podsouvat. Skutečností však je, že k faktickému konání v souladu s rozhodnutím, autoritativně zakládajícím právo (oprávnění), tj. v daném případě k „převzetí“ poskytovaných informací, nikoho nelze nutit, což souvisí již s tím, že bez žadatelovy součinnosti „poskytnutí a převzetí“ vyžadovaných informací ani nelze realizovat.“

Ve výše uvedených případech je možné spatřovat šikanózní výkon práva. Otázkou však je, jak vymezit jednání, které bychom mohli považovat za šikanózní výkon práva. Problémem je, že šikana a zneužití práva je především v motivech jednání, které však zůstávají zpravidla skryty, a proto zpravidla nezbyvá nic jiného, než atributy šikanózního výkonu práva odvozovat od formálních znaků tohoto jednání, ve kterých se rovněž mohou motivy jednání projevit. Těmito formálními znaky může být jednak četnost podávaných žádostí o informace a dále lpění na formálním postupu vyřízení žádosti o informace bez ohledu na faktické získání informací.

Lpění na faktickém postupu při vyřizování žádostí o informace při současném ignorování a vyhýbání se „převzetí“ poskytovaných informací jistě nebude hodno právní ochrany, a to na základě argumentů, které ve výše citované rozhodnutí uvedl Nejvyšší správní soud. V uvedeném případě je totiž zcela zřetelné, že žadateli o informace o poskytnutí těchto informací vůbec nejde, neboť dělá všechno pro to, aby mu informace nemohly být poskytnuty. Jedná se tedy svým způsobem o jednoznačný případ. Komplikovanější bude posouzení četnosti podávaných žádostí o informace jako jednoho ze způsobů šikany.

V případě četných žádostí o informace je třeba zhodnotit, zda podávání velkého počtu žádostí o informace může být oprávněné. To zajisté být může a zpravidla zřejmě je. Problém je však jinde, a to, zda takto oprávněně podávané žádosti o informace nemohou paralyzovat chod povinného subjektu. Pokud se podíváme na rozsah povinných subjektů dle zákona o svobodném přístupu k informacím, pak shledáme, že jsou mezi nimi dva typy subjektů. Jednak subjekty s profesionálním zázemím, které mají na uskutečňování své činnosti odborný úřednický aparát. Tento aparát (např. krajský úřad nebo obecní úřad s rozšířenou působností) má prioritně jiné úkoly než vyřizovat žádosti o informace, nicméně v rámci své činnosti je zpravidla s to bez větší zátěže informace vyřizovat. Proti tomu stojí malé obce s neuvolněným starostou, který zpravidla pracuje v nějakém občanském zaměstnání, a teprve po práci pracuje pro obec. Tyto obce nemají odborný úřednický aparát a lidé v jejich čele obtížně zvládají běžnou agendu, proto pro ně představují jakékoli žádosti o informace administrativní zátěž. Zatímco první typ povinných subjektů dle zákona o svobodném přístupu k informacím s odborným úřednickým aparátem se velkým počtem podaných žádostí dokáže zpravidla vyrovnat bez znatelných problémů, subjekty bez tohoto odborného zázemí mohou mít značné potíže. Je tak otázkou, zda tuto situaci nějakým způsobem legislativně řešit.

Jednou z možností legislativního řešení uvedené situace by mohlo být zvýšení úhrad za poskytnuté informace. Důvody, proč je práva na informace možno snadno použít k šikaně

povinného subjektu, je možné shledat především bezplatnosti podání žádosti o informace. Dle § 17 ZSPI lze za poskytnutí informace požadovat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli, a dále úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledání informací. Jedná se tedy o určitou symbolickou úhradu, kterou lze velmi obtížně použít jako určitou (ekonomickou) regulaci četnosti podaných žádostí o informace. Nicméně je to jediná stávající možnost, jak četnost podaných žádostí alespoň nějak omezovat. V důsledku toho pak může nastat situace, že kdokoli může podávat žádost o informace jenom kvůli tomu, aby nějakou žádost podal, a nikoli kvůli tomu, že uvedené informace opravdu potřebuje.

Rovněž v justiční praxi se vyskytují případy notorických soudců, kteří se soudí kvůli čemukoli. Notorickým soudcům mnohdy nahrává rovněž institut osvobození od soudních poplatků. Pokud totiž člověk od soudních poplatků osvobozen není, pak si velice dobře rozmyslí, zda se bude soudit. Při právu na informace je přitom situace, jako by byli všichni od soudních poplatků osvobozeni, neboť ekonomické hledisko není obecně kritériem pro to, zda o informace dotyčný požádá či nikoli. Pokud by se úhrady za informace měly stát jakýmsi regulujícím nástrojem v této věci, musely by být zřejmě dva sazebníky úhrad za poskytované informace. Jednak sazebník mírnější pro povinné subjekty, které by měly zvláštní odborný aparát k provádění své činnosti, a pak „přísnější“ sazebník úhrad, pro subjekty, které by tento odborný aparát neměly. Existence těchto dvou sazebníků by byla žádoucí proto, že četnost podávaných žádostí o informace může být problémem především pro povinné subjekty bez odborného úřednického aparátu. Subjekty s odborným úřednickým aparátem, které jsou schopny čtené žádosti vyřizovat, by totiž nebylo třeba chránit před notorickými žadateli o informace.

Další možností by bylo rovněž omezování počtu žádostí o informace. Eventuálně kombinace uvedených legislativních opatření, kdy určitý počet žádostí subjektu za časovou jednotku by bylo možno podat za určitou (menší) úhradu a po překročení tohoto počtu by bylo možno další žádosti realizovat za zvýšenou úhradu. Uvedený systém je znám i z českého právního řádu, kdy žádost o informace o zpracování osobních údajů (§ 12 ZOOU) mohl subjekt údajů podat jednou za rok zdarma a po té již za úhradu (novela ZOOU – zákon č. 439/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, pak uvedené ustanovení změnila tak, že za každé poskytnutí informací je správce osobních údajů požadovat úhradu).

De lege ferenda by bylo vhodné kvůli prevenci před aktivními žadateli o informace zavést tento systém progresivního zvyšování úhrad za poskytnuté informace, neboť by byl jednotný a nerozlišoval by se mezi povinnými subjekty, které mají a nemají odborný aparát.

Určitým paradoxem je, že k šikanování povinných subjektů si žadatelé o informace vybírají ustanovení zákona o svobodném přístupu k informacím, nicméně k témuž účelu lze rovněž použít ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, a to mnohem efektivněji a pro povinné subjekty též citelněji. Subjekt údajů má dle § 12 ZOOU právo na přístup k informacím o zpracování svých osobních údajů, kterému odpovídá povinnost správce (povinného subjektu) náležitě informovat subjekt údajů na žádost poskytnout. Plnění této povinnosti se vztahuje na všechny správce osobních údajů s výjimkou těch, kteří zpracovávají osobní údaje za specifickými (většinou bezpečnostními) účely uvedenými v § 3 odst. 6 ZOOÚ, takže je možné tohoto práva využít proti povinným subjektům na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, a nejen jim, též vůči všem správcům osobních údajů, kterými jsou kromě orgánů

veřejné správy např. podnikatelé, právnické osoby, zaměstnavatelé.

Uvedené právo na informace vyplývá z čl. 12 písm. a) evropské směrnice 95/46/ES o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, zaručuje každému právo získat od správce bez omezení, v rozumných intervalech a bez prodlení nebo nadměrných nákladů:

- potvrzení, že údaje, které se ho týkají, jsou či nejsou zpracovávány, jakož i informace týkající se alespoň účelů zpracování, kategorií údajů, na které se zpracování vztahuje, a příjemců nebo kategorií příjemců, kterým jsou údaje sdělovány,
- sdělení srozumitelnou formou o údajích, které jsou předmětem zpracování, a veškeré dostupné informace o původu údajů,
- oznámení postupu automatického zpracování údajů, které se ho týkají, alespoň v případě automaticky přijímaných rozhodnutí uvedených v čl. 15 odst. 1 směrnice 95/46/ES.

Podle § 12 odst. 2 ZOOU požádá-li subjekt údajů o informaci o zpracování svých osobních údajů, je mu správce povinen tuto informaci bez zbytečného odkladu předat. Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace (§ 12 odst. 3 ZOOU). Požadovat přiměřenou úhradu za poskytnutí informací má správce vždy. V některých zemích někdy národní zákonodárství přikazuje správci tyto informace poskytovat jednou za rok zdarma (Slovensko, Finsko, Litva, Rakousko). Podle české právní úpravy má správce osobních údajů informovat subjekt údajů bezodkladně. Některé evropské právní úpravy stanovují kromě této subjektivní lhůty též lhůtu objektivní, která bývá zpravidla 1 měsíc ode den doručení žádosti (Slovensko – 30 dní, Litva – 30 dní, Dánsko – 4 týdny, Rakousko – 8 týdnů)³.

Vzhledem k tomu, že ZOOÚ žádnou objektivní lhůtu k poskytnutí informací nestanoví, je možné vyjít z obecného předpisu, jež reguluje poskytování informací, tedy ze zákon o svobodném přístupu k informacím. Objektivní lhůta pro poskytnutí informací je podle § 14 odst. 5 písm. d) ZSPI 15 dnů ode dne přijetí žádosti. Lhůta bez zbytečného odkladu podle § 12 odst. 1 ZOOÚ by tak neměla být delší než 15 dnů. K uvedenému závěru lze dospět teleologickým výkladem. Pokud totiž zákonodárce pro poskytnutí jakýchkoli informací stanovil lhůtu 15 dnů, pak by lhůta pro poskytnutí speciálních informací (informací o zpracování osobních údajů) neměla být delší, neboť tyto informace se bytostně dotýkají soukromí žadatele o informace.

Právo na přístup k informacím dle zákona svobodném přístupu k informacím představuje zpravidla majetkové nebo obecně informační zájmy žadatele o informace, kde se prodlení s poskytnutím informace, může projevit v rovině majetkové ale nikoli osobnostní. Zatímco zásah do majetkové roviny lze úspěšně napravovat (zpravidla penězi), zásah do osobnostního práva lze napravit jen přiměřeně a ještě s velkými obtížemi, proto musí být regulace ochrany soukromí jako určité osobnostní složky zaměřena na prevenci. Prevenci představuje pak právo subjektu údajů na přístup k informacím o zpracování jeho osobních údajů. Aby mohlo poskytnutí informací o zpracování osobních údajů plnit svoje preventivní poslání, je třeba, aby lhůta k získání těchto informací nebyla delší než lhůta při poskytování informací dle zákona svobodném přístupu k informacím, které nemá preventivní povahu.

³ Šalomoun, M.: Ochrana osobních údajů jako právo na informace sui generis, Právní rozhledy 11/2006, str. 395–396.

Pokud srovnáme úpravu poskytnutí informací dle zákona o svobodném přístupu k informacím a dle zákona o ochraně osobních údajů, je třeba si všimnout, že při poskytování informací dle zákona o svobodném přístupu k informacím se pohybujeme v režimu správního práva, zatímco při poskytování informací dle zákona o ochraně osobních údajů v režimu občanského práva. Výše uvedené rozlišení má význam z hlediska obrany proti neposkytnutí informací. V režimu zákona o svobodném přístupu k informacím je obranou proti špatnému vyřízení žádosti nějaký prostředek správního práva (stížnost, odvolání), o které rozhoduje nadřízený orgán, přičemž tento orgán může sám požadovanou informaci poskytnout. U žádostí o informace o zpracování osobních údajů neexistuje žádný nadřízený orgán povinného subjektu, a proto nelze očekávat, že by někdo nadřízený požadované informace poskytl.

V případě nedostatečného vyřízení žádosti o informace o zpracování osobních údajů je obranou žaloba v režimu civilního práva. V případě nedostatečného vyřízení žádosti o informace v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím je obranou žadatele odvolání, případně stížnost a teprve poté žaloba v režimu správního soudnictví.

Problémem povinných subjektů může být též hrazení peněžních částek za nesprávné nebo nedostatečné vyřízení žádostí o informace. Tyto vynaložené peněžní částky jsou především náhrady za prohrané soudní řízení. Tyto částky nejsou sice z povahy věci určeny k satisfakci žadatele o informace, nicméně představují výdaje povinných subjektů, kdy zvyšování těchto výdajů povinných subjektů může být rovněž motivujícím faktorem pro podávání žádostí o informace.

Náklady řízení se skládají zejména ze soudního poplatku a odměny advokáta při zastoupení účastníka řízení advokátem. Při souzení v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím se pohybujeme v režimu správním soudnictví, kde náklady řízení jsou účtovány dle jednotlivých úkonů právní služby podle advokátního tarifu (vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)), přičemž hodnota jednoho úkonu právní služby je stanovena na 2100,- Kč (§ 9 odst. 3 písm f) a § 7 advokátního tarifu). Zpravidla tyto úkony bývají tři (převzetí zastoupení, sepis správní žaloby, zastoupení u jednání), celková hodnota poskytnutých právních služeb je tak 6.300,- Kč. Pokud budeme uvažovat o řízení ve dvou stupních, pak opravným prostředkem proti rozhodnutí správního soudu je kasační stížnost, kde půjde vlastně o dva úkony právní pomoci (sepis kasační stížnosti, zastoupení u jednání při projednání kasační stížnosti), tedy 4.200,- Kč.

Při soudním projednávání nesprávného nebo nedostatečného vyřízení žádostí o informace dle § 12 ZOOU jsme plně v rovině civilního řízení. Odměna advokáta jakožto součást nákladů řízení v tomto případě není účtována dle advokátního tarifu, ale dle vyhlášky o paušální odměně a činí 15.000,- Kč v 1 stupni řízení (§ 6 písm. b) vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů).

Při porovnání obou těchto režimů je zřejmé, že eventuelní povinnost hradit náklady řízení je pro povinný subjekt mnohem citelnější, pokud jde o poskytování informací v režimu zákona o ochraně osobních údajů. Podávání žalob za neposkytnutí informace o zpracování osobních údajů (dle § 12 ZOOU) má ještě jednu přednost a tou je snadný odhad eventuelního úspěchu

ve věci. Před podáním jakékoli žaloby je totiž pro žalobce nezbytné, aby zvážil, zda lze mít vůbec ve věci úspěch. Pokud žalobce podává žalobu v režimu správního soudnictví za nesprávně nebo nedostatečně poskytnuté informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím, vystavuje se riziku toho, zda bude správní soud na onu nesprávnost nebo nedostatečnost nahlížet stejně. V tomto režimu se tak žalobce může dostat do výkladových potíží. Při žalobách podaných na vynucení informace o zpracování údajů dle § 12 ZOOU se však žalobce nemusí obávat těchto výkladových potíží. Příslušné ustanovení zákona totiž zcela jasně stanoví, co má uvedené sdělení obsahovat. Podle § 12 odst. 2 ZOOU je obsahem poskytnuté informace vždy sdělení o

- a) účelu zpracování osobních údajů,
- b) osobních údajích, případně kategoriích osobních údajů, které jsou předmětem zpracování, včetně veškerých dostupných informací o jejich zdroji,
- c) povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, jestliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž obsahem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů,
- d) příjemci, případně kategoriích příjemců.

Vzhledem k tomuto pregnantnímu výčtu, co má uvedená informace obsahovat, si tak může potenciální žalobce poměrně snadno vyhodnotit, zda se žalobou uspěje či nikoli, tedy zda informace, které od povinného subjektu obdržel, požadavky § 12 odst. ZOOU naplňuje či nikoli.

Dalším aspektem, proč je nevyhovění žádosti o informace podaném v režimu zákona o ochraně osobních údajů mnohem větší hrozbou než nevyhovění žádosti o informace podané v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím je spáchání správního deliktu. Nevyřízení žádosti o informace dle zákona o ochraně osobních údajů by totiž mohl Úřad pro ochranu osobních údajů kvalifikovat jako správní delikt a povinnému subjektu uložit pokutu do výše 5.000.000,- Kč (§ 45 odst. 1 písm. g) a § 45 odst. 3 ZOOU). V tomto kontextu je třeba zmínit, že za neposkytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím žádná obdobná sankce povinnému subjektu nehrozí.

Pokud se týká zneužití práva na informace o životním prostředí, pak je třeba konstatovat, že povinné subjekty mají dle § 10a zákona o právu na informace o životním prostředí natolik rozsáhlou informační povinnost, že v případě podání žádostí o informace budou často odkazovat na zveřejněnou informaci dle § 5 uvedeného zákona, alespoň tehdy, pokud si svoji informační povinnost plní. Poskytování informací dle zákona o právu na informace o životním prostředí je regulováno obdobným způsobem jako je poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím. V případě nedostatečného poskytnutí informací se proti tomuto nedostatku brojí prostředky správního práva v rovině správního řízení a eventuálně správního soudnictví. Vzhledem k tomu je možné závěry uvedené ohledně poskytování informací v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím vztahovat rovněž na poskytování informací dle zákona o právu na informace o životním prostředí.

Právo na informace ostatně jako každé právo může být zneužito. Právních prostředků proti obraně před tímto zneužitím práva mnoho není a za jediný takový prostředek by bylo možno považovat možnost povinných subjektů účtovat za poskytnutí informací úhradu. Tento prostředek je však naprosto nedostatečný.

V globálním měřítku zřejmě nepředstavuje zneužívání práva na informace zásadní problém.

Za určitých okolností nicméně může dojít k takovým problémům jako je paralyzování chodu obecního zastupitelstva, což by mohlo vést alespoň k zamyšlení, zda-li není možné na právní úpravě něco zlepšit.

Zajímavým jevem je, že přestože lze k šikaně úřadů a dalších povinných subjektů užit kromě zákona o svobodném přístupu k informacím též zákona o ochraně osobních údajů, tento postup nebývá využíván. Pravděpodobně se o jeho existenci notoričtí stěžovatelé naštěstí pro povinné subjekty ještě nedozvěděli. Až se tak stane, může to být pro povinné subjekty opravdový problém, který by mohl rovněž citelně zasáhnout do jejich rozpočtů.

Literature:

- Šalomoun, M.: Ochrana osobních údajů jako právo na informace sui generis, Praha: C.H.Beck - Právní rozhledy 11/2006, 2006, 8 stran, ISSN 1210-6410.

Reviewer:

Ivo Telec

Contact – email:

advokacie@oou.cz